

M.A. (SANSKRIT) Semester - 4 (CBCS) Examination
April/May-2023 (NEW COURSE)
Bramhasutra Shreebhashy(Elective-5)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન. ૧ કોઈ પણ બે પરિચ્છેદોનો અનુવાદ જરૂરી નોંધ સાથે કરો. (૧૪)
- Q-1 Translate any two paragraphs with the required notes. (14)
- ૧) નનુ "દેવદત્તઃ શ્યામો યુવા લોહિતાક્ષઃ સમપરિણામઃ" ઇત્યત્ર વિશેષણબહુત્વેઽપ્યેક એવ દેવદત્તઃ પ્રતીયતે । એવમત્રાપ્યેકમેવ બ્રહ્મ ભવતિ । નૈવમ્- તત્ર પ્રમાણાન્તરેણ એક્યપ્રતીતેઃ એકસ્મિન્નેવ વિશેષણાનામુપસંહારઃ । અન્યથા તત્રાપિ વ્યાવર્તકત્વેનાનેકત્વમપરિહાર્યમ્ ।
 - ૨) કિમ્ તર્હિ તત્ર પ્રમાણમ્ । ન પ્રત્યક્ષમ્ । તદ્વિવિધમ્ । ઇન્દ્રિયસંભવં યોગસંભવં ચેતિ । ઇન્દ્રિયસંભવં ચ બાહ્યસંભવમાન્તરસંભવં ચેતિ દ્વિધા । બાહ્યેન્દ્રિયાણિ વિદ્યમાનસંનિકર્ષ-યોગ્યસ્વવિષયબોધજનનાનીતિ સર્વાર્થસાક્ષાત્કારતત્રિર્માણસમર્થપુરુષવિશેષ વિષયબોધજનનાનિ । નાપ્યનુમાનં વિશેષતો દૃષ્ટં સામાન્યતો દૃષ્ટં વા । અતીન્દ્રિયે વસ્તુનિ સમ્બન્ધાવધારણવિરહાત્ર વિશેષતો દૃષ્ટમ્ ।
 - ૩) નનુ ચ "સત્યંજ્ઞાનમનંતં બ્રહ્મ" ઇતિ પ્રતિપત્ત્રાકારસ્ય જગજ્જન્માદીનિ ઉપલક્ષણાનિ ભવન્તિ । ન ઇતરેતરપ્રતિપત્ત્રાકારાપેક્ષત્વેન । ઉભયોર્લક્ષણવાક્યયોરન્યાશ્રયણાત્ । અતો ન લક્ષણતો બ્રહ્મ પ્રતિપત્તુમ્ શક્યત ઇતિ । એવં પ્રાપ્તે અભિધીયતે – જગત્સૃષ્ટિસ્થિતિપ્રલયૈરુપલક્ષણભૂતે બ્રહ્મ પ્રતિપત્તુમ્ શક્યત । તસ્માત્ યન્મૂલા જગજ્જન્મસ્થિતિલયાઃ તદ્ બ્રહ્મ ઇતિ ।
 - ૪) બ્રહ્મજ્ઞાનકારણત્વાત્શાસ્ત્રસ્ય, તદયોનિત્વં બ્રહ્મણઃ । અત્યન્તાતીન્દ્રિયત્વેન પ્રત્યક્ષાદિપ્રમાણાવિષયતયા બ્રહ્મણઃ શાસ્ત્રૈકપ્રમાણકત્વાત્ ઉક્ત સ્વરૂપં બ્રહ્મ – "યતો વા ઇમાનિ ભૂતાનિ જાયન્તે" ઇત્યાદિ વાક્ય બોધયત્યેવેત્યર્થઃ । નનુ શાસ્ત્રયોનિત્વં બ્રહ્મણો ન સમ્ભવતિ । પ્રમાણેતરવેદ્યત્વાદ્બ્રહ્મણઃ । અપ્રાપ્તે તુ શાસ્ત્રમર્થવત્ ।
- પ્રશ્ન. ૨ કોઈ પણ બે પરિચ્છેદોનો અનુવાદ જરૂરી નોંધ સાથે કરો. (૧૪)
- Q-2 Translate any two paragraphs with the required notes. (14)
- (૧) તત્તુ સમન્વયાત્ । પ્રસક્તાશંકાનિવૃત્ત્યર્થઃ તુ શબ્દઃ । તત્ શાસ્ત્ર પ્રમાણકત્વં બ્રહ્મણઃ સમ્ભવત્યેવ । કુતઃ ? સમન્વયાત્ । પરમપુરુષાર્થતયાન્વયઃ સમન્વયઃ । પરં પુરુષાર્થભૂતસ્યૈવ બ્રહ્મણોઽભિધેયતયાન્વયાત્ । એવમિહ સમન્વિતો હિ ઔપનિષદો પદસમુદાયઃ "યતો વા ઇમાનિ ભૂતાનિ જાયન્તે" "સદૈવેદમગ્રમાસીદેકમેવાદ્વિતીયમ્" । "બ્રહ્મ વા ઇદમેકમેવાગ્ર આસીત્" ।
 - (૨) યતો વાક્યાદપરોક્ષસ્ય જ્ઞાનાસંભવાત્ વાક્યાર્થજ્ઞાનેનાવિદ્યા ન નિવર્તતે, તત એવ જીવન્મુક્તિરપિ દૂરોત્સારિતા । કા ચેયં જીવન્મુક્તિઃ ? સશરીર એવ મોક્ષ ઇતિ ચેત્- "માતા મે વન્ધ્યા" ઇતિ વદસંગતાર્થ વચઃ યતઃ અશરીરત્વમેવ સશરીરત્વમેવ બન્ધઃ મોક્ષ ઇતિ ત્વયૈવ શ્રુતિભિરુપપાદિતમ્ ।
 - (૩) ન ચ વાક્યાત્ વાક્યાર્થજ્ઞાનમાત્રેણ બ્રહ્મભાવસિદ્ધિઃ, અનુપલબ્ધેઃ વિવિધભેદદર્શનાનુવૃત્તેશ્ચ । તથા ચ સતિ શ્રવણાદિવિધાનમનર્થકં સ્યાત્ । અર્થોચ્યતે- "રજ્જુરેષા ન સર્પઃ" ઇત્યુપદેશેન સર્પભયનિવૃત્તિદર્શનાત્ રજ્જુસર્પવત્ બન્ધસ્ય ચ મિથ્યારૂપત્વેન જ્ઞાનબાધ્યતયા તસ્યવાક્યજન્યજ્ઞાનેનૈવ નિવૃત્તિર્યુક્તા, ન નિયોગેન । નિયોગ સાધ્યત્વેમોક્ષસ્યાનિત્યત્વં સ્યાત્ સ્વર્ગાદિવત્ । મોક્ષસ્ય નિત્યત્વં હિં સર્વવાદિ, સંપ્રતિપત્તમ્ ।
 - (૪) એવંભૂતં બ્રહ્મ કથં પ્રાપ્યત ઇત્યપેક્ષાયા "બ્રહ્મવિદાપ્રોતિપરમ્" આત્માનમેવલોકમુપાસીત્ "ઇતિ વેદનાદિશબ્દૈરુપાસનં બ્રહ્મપ્રાપ્ત્યુપાયતયા વિધીયતે । યથા "સ્વવેશ્મનિનિધિરસ્તિ" ઇતિ વાક્યેન નિધિ-સદ્ભાવં જ્ઞાત્વા તૃપ્તઃ સન્ પશ્ચાદુપાદાને ચ પ્રવર્તતે । યથા ચ-કશ્ચિદ્રાજકુમારો બાલક્રીડાસક્તે નરેદ્રભવનાત્રિષ્કાન્તો માર્ગાદ્ભ્રષ્ટો નષ્ટ ઇતિ રાજા વિજ્ઞાતઃ ।

- प्रश्न. ३ "शास्त्रयोनित्वात्" सूत्रमिदं श्रीभाष्यानुसारं स्पष्टयतु। (१४)
Q-3 Explain the sutra "शास्त्रयोनित्वात्" According to Shri-Bhashya (14)
अथवा
- प्रश्न. ३ श्रीभाष्यानुसारं "ब्रह्म-स्वरूपम्" स्पष्टयतु।
Q-3 Explain the "ब्रह्म-स्वरूपम्" According to Shri-Bhashya
- प्रश्न. ४ श्रीभाष्यानुसारं "मोक्ष-स्वरूपम्" स्पष्टयतु। (१४)
Q-4 Explain the "मोक्ष-स्वरूपम्" According to Shri-Bhashya. (14)
अथवा
- प्रश्न. ४ "तत्तु समन्वयात्" सूत्रमिदं श्रीभाष्यानुसारं स्पष्टयतु
Q-4 Explain the sutra "तत्तु समन्वयात्" According to Shri-Bhashya
- प्रश्न. ५ कोष्ठ पक्षे ये पर टूट नोधे वधो. (१४)
Q-5 Write short note any two. (14)
१. ब्रह्म की अनुमेयताका खण्डन
 २. भेदाभेदवाद-निरूपणम्।
 ३. सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म।
 ४. जीवन-मुक्ति सिद्धांत का खण्डन।
- *****